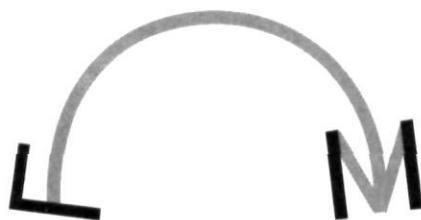

MARQUES DE BIBLIOTECA

LLEGAT FERRATER MORA

A final de gener del 1991 Ferrater Mora visitava Barcelona per presentar la seva darrera novel·la. Havíem de parlar també de qüestions relacionades amb la Càtedra de Girona. Poc després d'arribar va patir un infart. A la Clínica Sant Jordi, en hores de preocupació i tristesa, la seva esposa, Priscilla Cohn, em va fer saber la voluntat de Ferrater de cedir-nos la biblioteca i tots els documents privats. La sorpresa va anar acompanyada d'un enorme agraïment. I, és clar, de sentit de responsabilitat. Havíem de fer honor a aquell honor. Vaig demanar a l'amic Joan Brossa un ex-libris per a aquest llegat. ■■■ L'obra de Brossa –com sempre, senzilla, però no simple– reclama un comentari. A primera vista, sembla que l'ex-libris consta de dues lletres majúscules, la F i la M, unides entre si per una fletxa que porta de l'una a l'altra. Això és el que sembla, però no el que es veu. Brossa és un mestre en l'art de la simulació i la revelació. De fet, les dues suposades lletres no hi són. Estrictament, el que hi veiem pintat és: al mig, una fletxa vermella que dibuixa un arc rodó; a l'esquerra, un angle negre, en què la fletxa recolza el naixement del seu arc; a la dreta, dues ratlles paral·leles negres que emmarquen la punta de la fletxa. Això és el que hi ha. Brossa, però, ens torna a recordar que sovint no veiem el que hi ha sinó el que sabem, i que més sovint encara no sabem què veiem. ■■■ En efecte, ningú no diria que a l'esquerra hi ha una F si no veiés també que a la dreta hi ha una M; i ningú no veuria aquesta M si no veiés la F. Però totes dues només es veuen gràcies a la fletxa. (La llegenda

«L l e g a t

Ferrater Mora» que ho acompanya només és una empenteta final per als més despistats.) Heus aquí, doncs, la màgia de Brossa en acció: dues lletres inexistents vénen a l'existència simultània per l'arc d'una fletxa. Gràcies a aquesta, unes ratlles negres esdevenen primer lletres i després les inicials d'un sol nom: Ferrater Mora. Els colors de Brossa també hi exerceixen un paper important. Es tracta d'un intercanvi, sense confusió, entre el vermell i el negre. Perquè el traç gruixut de la fletxa conté –i transporta– petites volves negres, com per acabar de confirmar que és la fletxa vermella la que assumeix la tasca de construir les lletres negres que al final veurem. Si l'angle negre de l'esquerra donava naixement a la fletxa i les ratlles negres de la dreta n'emmarcaven la punta, és tanmateix la fletxa –vermella però prenyada de negre– la que fa que els traços negres, dispersos a banda i banda tinguin al final sentit. Sentit de lletra. Sentit de nom. ■■■ Estic segur que a Ferrater li hauria plagut molt que a través d'un joc d'insinuacions, d'intercanvis i de transformacions s'arribés a un resultat tan rotund. Ell va estar sempre en camí, en procés, fent i refent una obra sòlida, rigorosa, monumental. Brossa no va conèixer Ferrater. Tinc la pretensió de pensar que, en part, va aprendre a apreciar-lo gràcies al que jo li'n vaig explicar. De fet, aquest ex-libris ens identifica el millor Ferrater Mora, perquè ens el presenta, simbòlicament, com una fletxa simple, diàfana. Una fletxa que fa de volta del nostre cel cultural. Una fletxa que apunta i que l'encerta, però que no amenaça, sinó que aixopluga.

JOSEP-MARIA TERRICABRAS

Filòsof